

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства охорони
здоров'я України

від _____ 2026 року № _____

Критерії віднесення води питної до категорії “вода природна мінеральна”

I. Загальні положення

1. Ці Критерії встановлюють геологічні, гідрогеологічні, фізичні, хімічні, фізико-хімічні та мікробіологічні критерії віднесення води питної до категорії “вода природна мінеральна” відповідно до Порядку віднесення води питної до категорії «вода природна мінеральна», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09 травня 2025 року № 542.

2. У цих Критеріях терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України “Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів”, “Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин”, “Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів”, “Про питну воду та питне водопостачання” та інших нормативно-правових актів у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів.

II. Критерії для віднесення води питної до категорії “вода природна мінеральна”

3. До категорії “вода природна мінеральна” може бути віднесена вода питна, яка:

надходить (видобувається) з підземного водоносного горизонту (родовища) на поверхню за допомогою одного або більше природних джерел або свердловин;

є мікробіологічно безпечною, якій властива мікробіота, захищена від зовнішнього забруднення;

відрізняється від звичайної питної води своїми природними характеристиками, зокрема вмістом мінеральних речовин, мікроелементів або інших складників, а також своєю початковою чистотою;

зберігає характеристики, зазначені в абзацах третьому та четвертому цього пункту, завдяки підземному походженню та захищеності від будь-якого ризику забруднення;

має склад, температуру та інші істотні характеристики, що залишаються стабільними в межах природних коливань, зокрема на них не повинні впливати можливі коливання дебіту джерела або свердловини.

4. Характеристики, зазначені в абзацах четвертому та п'ятому пункту 3 цього розділу, що можуть надавати воді властивості, сприятливі для здоров'я, підлягають оцінці з урахуванням вимог цих Критеріїв та із застосуванням науково обґрунтованих методів за такими аспектами:

- геологічного та гідрологічного;
- фізичного, хімічного та фізико-хімічного;
- мікробіологічного;
- у разі необхідності, фармакологічного, фізіологічного та клінічного.

5. До геологічних та гідрогеологічних критеріїв належать:
 точне місце водозабору із зазначенням його висоти над рівнем моря на карті у масштабі не дрібніше ніж 1:1000;
 детальний геологічний звіт про походження та природу водовмісних порід;

- стратиграфія водоносного горизонту (пласта);
- опис каптажу джерела та/або водозабору свердловини;
- визначення меж території або відомості про інші заходи щодо захисту джерела та/або свердловини від забруднення.

6. До фізичних, хімічних та фізико-хімічних критеріїв належать:
 швидкість витоку води з джерела (дебіт);
 температура води в місці виходу з джерела або свердловини та температура навколишнього природного середовища;
 взаємозв'язок між характером місцевості (природою ґрунту) та мінеральним складом води;
 сухий залишок при температурах 180° С та 260° С;
 електропровідність води або її питомий електричний опір із зазначенням температури, за якої проводилося вимірювання;
 водневий показник (pH);
 аніони та катіони (кальцій, магній, калій, натрій та гідрокарбонати, хлориди, сульфати тощо);
 неіонізовані елементи;
 мікроелементи;
 радіологічні показники води у місці виходу;
 відносні рівні ізотопів кисню (^{16}O – ^{18}O) та водню (протій, дейтерій, тритій), якщо вони є характерними відмінностями води;

окремі природно наявні складники води, що можуть становити ризик для здоров'я людини, з урахуванням максимальних рівнів, установлених для кожного з них відповідно до додатка 1 до цих Критеріїв.

7. До мікробіологічних критеріїв води питної в джерелі, що підтверджені результатами лабораторних досліджень, належать:

відсутність паразитів та патогенних мікроорганізмів;
кількісне визначення колоній життєздатних бактерій, що є індикативними для фекального забруднення:

відсутність *Escherichia coli* та інших бактерій групи кишкової палички у 250 мл за температури 37°C та 44,5 °C;

відсутність *Enterococcus* у 250 мл;

відсутність спор сульфіторедукувальних анаеробів (кlostридій) в 50 мл;

відсутність *Pseudomonas aeruginosa* у 250 мл;

кількісне визначення загальної кількості колоній життєздатних бактерій в 1 мл води:

20 на мілілітр за температури 20 – 22° C протягом 72 годин на агаровому середовищі або агар-желатиновій суміші;

5 на мілілітр за температури 37° C протягом 24 годин на агаровому середовищі.

8. Вода природна мінеральна у джерелі та в розфасованому стані не повинна містити:

паразитів та патогенних мікроорганізмів;

Escherichia coli, інші коліформи та ентерококи (фекальні стрептококи) у будь-якій дослідженій пробі об'ємом 250 мл;

пороутворювальних сульфітредукувальних анаеробів (кlostридій) у будь-якій дослідженій пробі об'ємом 50 мл;

Pseudomonas aeruginosa у будь-якій дослідженій пробі об'ємом 250 мл.

9. У розфасованій воді загальна кількість життєздатних колоній мікроорганізмів у воді природній мінеральній не повинна перевищувати:

100 на мілілітр за температури 20 – 22 C протягом 72 годин на агаровому середовищі або агар-желатиновій суміші;

20 на мілілітр за температури 37° C протягом 24 годин на агаровому середовищі.

Дослідження загальної кількості життєздатних колоній мікроорганізмів здійснюється протягом 12 годин після розливу, за температури води 4 °C ± 1 °C.

10. Вода природна мінеральна на момент фасування не повинна містити природно наявні складники, що можуть становити ризик для здоров'я людини, у концентраціях, які перевищують максимальні рівні, визначені у додатку до цих Критеріїв.

Складники, зазначені у додатку до цих Критеріїв, повинні бути природно наявними у воді та не повинні бути наслідком забруднення у джерелі.

11. Вимоги до клінічних та фармакологічних досліджень:

дослідження (випробування), які проводяться відповідно до науково визнаних методів, повинні відповідати специфічним характеристикам води природної мінеральної та її впливу на організм людини, таким як діурез, функції шлунку та кишечника, компенсація дефіциту мінеральних речовин;

у разі наявності узгоджених результатів значної кількості клінічних досліджень та загального наукового консенсусу щодо їх однаковості ці результати можуть застосовуватися замість досліджень (випробувань), зазначених у першому абзаці цього пункту.

**Директор Департаменту
громадського здоров'я**

Тетяна СКАПА